Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskselts

Teataja

Sügis 2002 Nr. 9

Selle aasta soe suvi oli keskseltsilegi eriline just suviste ettevõtmiste rohkuse poolest. Kihnu käsitööpäevadelt oodati midagi erilist ja seda ka saadi. Oma silmaga näha kõrtides laulvaid ja käsitöötalus oma rahvakunsti tutvustavaid kihnu naisi on juba omaette elamus. Uskumatu, et ikka veel tehakse sellist peent käsitööd ja seda veel nii palju igapäevatarbeks. Jälle kord sai veenduda, et Kihnus osatakse kõrti kanda ja sellest uhkust tunda igas vanuses. Keskseltsi kümnendale taasasutamise aastale pühendatud pidu uues rahvamajas oli tõeliselt ehe rahvapidu, mida osasaajatel kaua meenutada.

Pikalt ettevalmistatud näitus "Unustatud vana käsitöö" Lillepaviljonis ja lastelaat Vanaturu platsil kujunesid oodatud suursündmusteks Tallinnas. Õnnestunud näituseprojekt annab julgust näituste korraldamised süsteemseks muuta ja esialgu käsitöönäituseks sobimatuna tundunud ruumilahendus sai Ene Ammeri kujunduses väga sobivaks. Miks ei võikski Lillepaviljonis toimuda ülevaatenäitused iga 2–3 aasta järel. Tasub mõelda!

Et lastelaadast saab traditsioon, on väljaspool igasugust kahtlust. Juba esimesel korral tuli kokku nii palju noori võimekaid meistreid üle Eesti. Meie poolt pakutud kaks päeva oli ehk liig, eriti väikestele meistritele ja september ei pruugi alati olla kõige parem aeg . Seekord oli ilmataat küll meie poolt. Järgmisel aastal kohtume lastekaitsepäeval, 1. juunil, kus Tallinnas teisigi lastele mõeldud ettevõtmisi.

Sügis toob kaasa tubased tööd ja uued ettevõtmised. Selle talve suurim töö on konkurss "Eesti kingitus", mille tulemiks rahvuslikul tunnetusel tänapäeva kuuluv ese, mida ise vajame ja ka külalisele kingime. Veelgi uhkem, kui oskame seda siduda vanade legendide ja paikkonna omapäraga. Tulemusi saame vaagida ja võidutöid nautida väljanäitusel Tallinna Raekojas 15.– 25.maini.

On tore, et tänases Teatajas saame jälle uusi keskseltsi liikmeid tutvustada ja uutest koostöövõimalustest rääkida Suvised käsitööpäevad, sügisene Juhtide kool ja laiendatud volikogu koosolek veebruaris annavad meile iga-aastased võimalused kohtumisteks ja sihiseadmisteks.

Sügist sisse juhatanud rahvarõiva teabepäev annab lootust, et rahvarõiva nõuandekoda on lõpuks oma rea leidnud ja tulemusedki varsti tunda. Veel sellel aastal peaks Igor Tõnuristil valmis saama meelespea rahvarõiva kandjale ja ettevalmistamisel on kursus maakondade rahvarõivaspetsialistidele.

Maakondades on alanud kursused, valmistutakse näitusteks ja kindlasti ka mardilaadaks, mida seekord peame juba kuuendat korda. Sellel korral on peateemaks müts ja laadapind suureneb telgi võrra. Nüüd on ruumi laadaõhtutel ka simmanit pidada ja päeval lahedamalt keha kinnitada ning esinejaid jälgida.

Kohtumiseni!

Liivi Soova,
keskseltsi juhatuse esimees

Näitus „Unustatud vana käsitöö" oli keskseltsi selle aasta suurim ettevõtmine. Vaade näitusesaali, esiplaanil Viljandi Kultuurikolledži üliõpilaste tööd.

Näituse kujundaja kunstnik Ene Ammer.

Kümme aastat keskseltsi taastamisest

Ainult üks küsimus: mida on andnud meile Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi kümme taastegutsemise aastat?

ANU RAUD, keskseltsi auliige: "Meie iseseisvuse taastamine tõi paraku kaasa ka negatiivseid ilminguid. Üks neist oli kahtlemata rahvakunstimeistrite koondise Uku lammutamine. See oli suur kaotus, sest peale rahvusliku käsitöö kõrgtasemel edendamise oli Ukul ka oluline sotsiaalne sisu. Uku kaotust on aidanud korvata omaaegse keskseltsi taastamine. Kümme tegutsemisaastat on näidanud, et keskseltsi osa on vägagi suur, sest kui lõppes Ukus kehtinud range nõudlikkus, oli käsitöö allakäik silmanähtav. Keskseltsi ülesandeks sai rahvusliku käsitöö hea maine taastamine ja seda on suudetud juba teha. Hinnatav on kõiki maakondi haarava üle-eestilise võrgu loomine. Olulised on õppeüritused, laadad, näitused, paremate esiletõstmine. Jõuline ettevõtmine oli rahvusvahelise konverentsi korraldamine. Olen veendunud, et rahvuslik käsitöö saab edeneda üksnes siis, kui sellega tegelevad tõeliselt haritud inimesed. Seetõttu on ääretult tähtis käsitöö ja kunsti seos, meistrite ja kunstnike koostöö. Seda liini keskselts ka arendab."

Pilte näituse moeetenduselt. OÜ Rewill üllatas omanäoliste keepide ja fantaasiaküllaste peakatetega.

SAIMA LOIK, keskseltsi auliige: "Keskseltsi taastamine on end kindlasti õigustanud. Väga õige samm on olnud mitmete institutsioonide, koolide, muuseumide jt. kaasamine. Erakordselt tänuväärt on niisuguste suurettevõtmiste korraldamine, nagu seda on mardilaat, mis nii palju huvilisi käsitöö juurde on toonud. Keskseltsil tööd jätkub, rahvusliku käsitöö taset on vaja tõsta ja ühtlustada, praegu on see paikkonniti küllalt erinev. Vaja oleks maakondade ülevaatenäitusi, et taset võrrelda. Tunda annab ajakirja puudumine."

IGOR TÕNURIST, etnograaf: "Keskseltsi tegevuse üks olulisi tegevussuundi on organiseerimistöö. Kohalikud seltsid poleks omapead tegutsedes suutnud areneda. Tähtis on koolitustegevus, käsitööalaste teadmiste levitamine, kvaliteedi kontroll, müügi korraldamine. Inimestele on oluline toetava õla tunne. Tööpõld võiks veelgi laiem olla. Kui vaadata, mida kohalikes seltsides tehakse, siis peab ütlema, et tööd jätkub. Meie esemeline kultuur on muutunud. Kui varem tegid käsitöölised igapäevaeluks vajalikke esemeid, siis see funktsioon on kahanenud. Olukord on uus. Nüüd on vaja leida lahendeid, kuidas rahvuslikul pinnal luua uusi, tänapäeval vajalikke tarbeesemeid."

KAI MALMSTEIN, Tallinna Pedagoogikaülikooli õppejõud: " Keskseltsi kümne aasta tegevus on kulgenud kolmes erinevas suunas ja kahtlemata on see olnud mõjus. Esiteks on see koostööorganisatsioon. Keskselts on suutnud haarata oma vaatevälja kõigi maakondade suuremad käsitööühendused. Teine tähtis moment on kvaliteedikontroll ja kolmandaks rahvusliku käsitöö järjepidevuse tagamine, selle edasiarendamine uuel tasandil. Nii meie kui keskseltsi suund on ju ühine – loominguline lähenemine rahvakunstile, rahvuslikel ainetel uue loomine."

EEVI ASTEL, Eesti Rahva Muuseumi teadustöötaja: " Traditsioone hoidmata ja uusi loomata pole elujõuline ühegi rahva käsitöö. Keskseltsi ülesanne see ongi – oma tegevusega leida andekaid huvilisi, luua võimalusi arenguks ja lõpuks jagada ka tunnustust, mis pole sugugi vähe tähtis. Käsitööhuvilisi koondav kindla suunitlusega töö on teinud keskseltsist meie rahvusliku käsitöö keskuse . Koostöö muuseumiga on loomulik, sest muuseumisse talletatud rahvuskultuur pole mõeldud ainult seismiseks, vaid et selle pinnalt edasi minna. Ja seda keskselts teeb."

ASTA TAGEL, Põlva Käsitööklubi juht: "Põlva Käsitööklubil täitub samuti kümme tegutsemisaastat nagu keskseltsilgi. Koostööd oleme teinud kaheksa aastat. See koostöö on andnud meile võimaluse osaleda ühisettevõtmistes, laatadel, käsitööpäevadel. Ühelt poolt saame nii aimu, mida mujal tehakse, teiselt poolt annab iga uus ettevõtmine uusi ideid ja mõtteid edasitegutsemiseks. Oluline on ka vastupidine — kui keskseltsi juhid külastavad meie näitusi ja üritusi, on see suur stiimul, mis innustab rohkem ja paremini tegema. Väga tähtis on, et meid on märgatud ja tunnustatud. "

TIINA KONSEN, Tartu Käsitööklubi juht: „ Esimene kokkupuude taastatud keskseltsiga oli 1995. aastal, kui tartlannade näputööd tunnistati eksponeerimise vääriliseks rahvusvahelise folkloorifestivali BALTICA raames toimunud rahvakunstinäitusel. See kinnitaski mõtet käsitööhuviliste ühenduse loomise vajalikkusest. Tartu Käsitööklubi asutamiskoosolek oli 1. dets. 1995. Samast ajast sai alguse ka pidev koostöö keskseltsiga. See on andnud meile võimaluse osaleda ülemaalistes ja rahvusvahelistes rahvakunstialastes ettevõtmistes – konkurssidel, näitustel, käsitööpäevadel, laatadel, koolitustel. Ühine eesmärgistatud tegevus on oluliselt tõstnud tegutsemismotiive, andnud täiendavaid võimalusi oma kunstiloomingu tutvustamiseks ja tulemuste võrdlemiseks teiste tegijatega. Sünkroonne tegutsemine keskseltsiga on loonud pinnase edasiseks arenguks, andnud huvitavaid loomingulisi impulsse. Keskseltsi vahendusel on rahvusvahelise tuntuseni jõudnud mitmedki tartlased. See tiivustab tegijaid."

Õnnitleme!

Keskseltsi auliige SAIMA LOIK tähistas augustikuus oma 80. sünnipäeva. Soovime tarmukale käsitööentusiastile head tervist ja jõudu edaspidiseks!

Keskseltsi juhatus

Käsitööpäevad Kihnus

Traditsioonilised igasuvised käsitööpäevad, sedakorda juba seitsmendad, olid tänavu Kihnus, kus tähistati pidulikult ka keskseltsi taastamise kümnendat aastapäeva. On tähenduslik, et juubel just Kihnus peeti, kus rahvakunst nii ehedalt säilinud on.

Kihnu oli kohale meelitanud ligi poolteistsada käsitööhuvilist pea kõigist maakondadest. Kaks ilusat meeldejäävat päeva olid täis mitmekesist tegevust, kokkutulnud said osa Kihnu omanäolisest kultuurist, kommetest ja käsitööst, elamusi pakkus kohalik eksootika. Näiteks kas või saart tutvustav sõit Kihnu "taksoga", see tähendab kaskedega ehitud lahtises veoautokastis. Soe ja südamlik vastuvõtt, mis algas juba laevas, kus Kihnu memmed omaküpsetatud leiba ja oma lehma piima pakkusid, lõi soodsa meeleolu ja sundimatu vaba õhkkonna, mida jätkus päevade lõpuni.

Pärastlõunal jätkus tutvumine Kihnuga juba rahvamajas. Temaatiliste filmide vaatamisele järgnes Kihnu tund, mille sisustas folklooriselts "Kihnumua" Katrin Kumpani juhtimisel. Tema esitatud lühike ülevaade saare ajaloost, rahva töödest, tegemistest ja kommetest vaheldus folklooriansambli laulude ja tantsudega. "Me oleme õnnelikud, et välismõjud ei ole suutnud meie rahva kultuuri välja tõrjuda, et meil on säilinud oma, " oli Katrin Kumpani olulisim sõnum.

Õhtupoolik oli pühendatud keskseltsi juubeli tähistamisele. Juhatuse esimees Liivi Soova meenutas oma ettekandes algust ja seni tehtut ning avaladas tänu kõigile, kes oma panuse seltsi taastamisse on andnud. "Kõige olulisem on see, et meid on tänaseks nii palju, et oleme jõudnud kõikidesse maakondadesse. Meil on töövõimeline juhatus ja väljakujunenud tegevussuunad. Oleme valmis uuteks väljakutseteks meie käsitöötraditsioonide säilitamise nimel," tõdes Liivi Soova.

Õhtu lõppes meeleoluka rahvapeoga, kus esinesid Kihnu tuntud laulik Virve Köster, pilli- ja laulumehed Aivar Teppo, Olavi Kõrre, Raimo Laine ja Janno Vesik.

Teise päeva teema oli Kihnu käsitöö. Nii palju ehedat rahvuslikku käsitööd nagu Kihnus mujal meil ei ole. Kuigi aja muutused pole Kihnust mööda läinud ja on asju, mis kultuuripildist ajapikku kaovad, siis üks, mis kindlalt püsib, on kihnu kört. Mujal rahvarõiva kandmist igapäevaelus ju ei näe, aga seda ilusat ja praktilist triibuseelikut kannavad Kihnus kõik, alates põlvepikkustest tüdrukutirtsudest kuni eakate memmedeni. Et kört on tavariietus igaks elupuhuks, on igal naisel neid terve kirstutäis. Ja kindel on ka see, et iga naine teeb need endale ise. Loomulikult need kuluvad, pidevalt tehakse uusi, ühesõnaga – kört elab. Peale selle veel kördi juurde kuuluvad sukad, jakid, rätikud. Seetõttu ongi Kihnus säilinud üks väärt traditsioon – naiste käsitööoskus. Seljariie on Kihnu naise käsitöö ja seda teevad kõik.

Kihnu ühe tuntuma ja oskajama käsitöömeistri Rosaali Karjami endises kodukohas Mõnu talus on nüüd käsitöötalu. Siin said käsitööpäevalised tutvuda kihnu käsitöö kogu mitmekesisuse ja rikkusega. Kõigepealt muidugi palju erinevaid körte ja mitmut sorti kördikangast, alates rõõmsatriibulistest punastest poolpunaste, siniste ja mustade leinakördikangasteni, igaühel oma kindel tähendus ja kandmisaeg. Hämmastav variantide rohkus. Siis veel käised, tanud, vööd, troid, laia säärekirjaga sukad, sokid, kirikindad, tikandi ja pitsäärisega käterätikud, tikitud vooditekid, sohvakatted… Kõik vajalikud asjad, mitte pudipadi. Ja kõik Rosaali enda kätetöö. Käsitöötalu ühe kambri sein oli täis Rosaali Karjamile paljudelt konkurssidelt ja näitustelt antud au- ja tänukirju – eesti rahvakunsti säilitamise ja tutvustamise eest.

Muidugi on Kihnus teisigi tuntud käsitöömeisterid. Rahvamajas oli väljas näitus nukumeister Ella Laesi ja tekikuduja Elve Vahkeli töödest

Keskseltsi sünnipäeva tähistaval rahvapeol esines tuntud Kihnu laulik Virve Köster. Paremal Kihnu folkloori-seltsi juht Katrin Kumpan.

Päev käsitöötalus möödus sisukalt ja huvitavalt. Kavas oli Rosaali Karjami meistriklass, oli võimalik osaleda nukkude tegemise talgutel, esinesid Viljandi Kultuurikolledži tudengid. Lisaks käsitööalastele ülesastumistele lõbustasid rahvast Vabaõhumuuseumist kohale tulnud tegelased – pealetükkiva ettekuulutamissooviga mustlasnaine ja kõikvõimalikku pudi-padi pakkuv rändkaupmees.

Kaks ilusat päeva said kiiresti otsa, ees ootas ülemeresõit ja taaskohtumine järgmisel aastal.

Käsitöötalu õuel olid nukuvalmistamise talgud.

Käsitööpäevad on keskseltsi kindlalt juurdunud kõige pikema eaga traditsioon, aasta üks oodatumaid ettevõtmisi. Nende päevade kõige olulisem eesmärk on tundma õppida üht maakonda, kohalikku kultuuri ja traditsioone ning eeskätt muidugi käsitööd. Tähtis on ka käsitöötegijate omavahelise kokkusaamise ja suhtlemise võimalus. Suur osa käsitööpäevade õnnestumises on korraldajail-vastuvõtjail. Kihnus veedetud päevad läksid hästi korda. Folklooriselts "Kihnumua" ja selle energiline eestvedaja Katrin Kumpan andsid oma parima. Suur tänu neile!

Järgmised käsitööpäevad on Järvamaal 13.–14. juunil 2003. a.

Näitus „Unustatud vana käsitöö“

Kekseltsi taastamise kümnenda aastapäeva tähistamise ilusaks väljundiks kujunes üle-eestiline suur käsitöönäitus “Unustatud vana käsitöö” Tallinnas Lillepaviljonis 27. juunist 1. juulini. See oli käesoleva aasta suurim ettevõtmine ja esimene rahvusliku käsitöö ülevaatenäitus seltsi taastamisest alates.

Näitusele eelnes pikk eellugu. Väiksematele tähtpäeva- ja temaatilistele näitustele taastegutsemise algaastail järgnes ulatuslikum projekt „Rahvakunst meis ja meie ümber“ ning samanimeline näituskonkurss aastal 2000, mis kujunes suure näituse peaprooviks. See oli üks osa Euroopa Rahvakunsti- ja Käsitööföderatsiooni ühisprojektist „Ringid vees“, mis meie jaoks tipnes rahvusvahelise konverentsiga Tallinnas möödunud aastal. Konverentsi ettekanded, arutelud, meistrikojad, näitused ja rõivaste demonstratsioon andsid tuge ja lisasid julgust, näitasid, et meil on, millega välja tulla.

Suurele näitusele eelnesid väiksemad maakondades, kust paremik jõudis Tallinna. Lillepaviljonis eksponeeriti 110 meistri 560 tööd. Sellises suurusjärgus ja nii kõrgetasemelist rahvusliku käsitöö näitust ei ole meil varem olnud. Lisaks tuntud ja tunnustatud meistritele näitasid oma töid ka Viljandi Kultuurikolledži ja Tartu Ülikooli üliõpilased. Näituse teema „Unustatud vana käsitöö“ eeldas rahvuslikel juurtel põhinevate tänapäevaste esemete eksponeerimist. Esindatud olid kõik meie rahvusliku käsitöö valdkonnad: kangasteljetööd, silmuskudumid, rahvuslikud tikandid, pitsid, punutised, meeste puidutööd... Esiemadelt laenatud mustrid ja traditsioonilised kohalikud materjalid, uued kavandid ja moesuunda arvestavad võtted – tulemus oli ajakohane ja ilus, üldpilti täiendasid üksikud vanaaegsed analoogid tänapäevaste eksponaatide vahel..

Palju andis näituse üldmuljele juurde kunstnik Ene Ammeri professionaalne moodne kujundus. Näitus oli terviklik, sisu ja vorm tasakaalus.

Kõigil näitusepäevadel tegutsesid ka **avatud meistrikojad**, kus meie parimad käsitöömeistrid oma oskusi demonstreerisid. Oma kaunist kunsti tutvustasid tikkija Laine Sõer, kindameistrid Valve Alamaa ja Aino Praakli, pidevalt oli uudistajaid Meeri Raadiku püsttelgede, Vaike Timbergi mänguasjade, haapsalu salli kudujate ja viltijate töölaua juures. Imetlusobjektiks oli Ulve Kangro „Mäng setu pitsiga“. Rahvakunsti Klubi ja rahvakunstiühingu „Veimevakk“ meistrid tutvustasid mitmesuguseid rahvuslikke käsitöötehnikaid. Meeste käsitööd esindasid Valdur Tilk, kes külastajate silme all puupakust lusika välja võlus, ning Ando Reinola, kelle käte vahel kuusejuurtest korv valmis.

Kui kauneid tänapäevaseid rõivaid on võimalik teha rahvuslikel ainetel, seda näitas Thomsoni Moe- ja Tantsustuudio väike **moeetendus „Seisu-, käima- ja töörõivad“,** rõivaste autoriteks meie käsitöömeistrid ja kunstnikud. Riina Tombergi kollektsioon „Mustri aabits“ sisaldas rahvusmustrites moodsaid kampsuneid, mantleid, pleede, OÜ Rewill esitles fantastilisi kootud mütse, aplausi kutsusid esile Ulve Kangro värvilise setu pitsiga kaunistatud imeilusad kleidid ja nägusad linased kostüümid. UK Moestuudio kollektsioon „Etno“ pakkus erinevaid linaseid kudumeid. Anu Abozenko oli valmistanud huvitavaid silmuskudumeid ja pidulikke kootud-heegeldatud rõivaid.

Nelja päeva jooksul käis näitusel üle 2000 külastaja. Et samal ajal oli lauluväljakul koolinoorte laulupidu ja laste käsitöönäitus, said meie näitusest osa ka sajad laulupeolised.

Muljeid ja arvamusi

palusime jagada paarikümnel. Mõned neist..

EHALILL HALLISTE, tekstiilikunstnik: „ Näitus on terviklik, täiuslik. Suur pluss on see, et ei ole üle koormatud. Kunstniku käsi on märgatav. Meie rahvakunsti pärand on nii rikas, et kõike pole võimalik korraga haarata. Võidavad need tööd, kus on valitud üks element, üksik minimalistlik element jätab sugereeriva mulje, teeb eseme nauditavaks. Seda võtet on oma kampsunite juures kasutanud Riina Tomberg – rahulikul pinnal üks väike, vanast veimevakast võetud ažuurne element ja tulemuseks on kaunis tänapäevane tarbeese. Sama nippi on kasutatud teisteski töödes. Näiteks Viljandi Kultuurikolledži vaibad, pleedid, mütsid, kindad – kõik on siin õige, iga detail on paigas.

Kui peale nimetatute väljapanekuist veel midagi esile tõsta, siis tervikuna meeldisid Tartu Ülikooli rahvakunsti kabineti (kahjuks on see tänaseks töö lõpetanud) Külli Laidla juhendamisel tegutsenud tudengite tööd, näiteks Elsa Leiteni linane ažuurne silmuskudum või Ringes Pihti tumepunase tikandi ja võrguga kaunistatud linane kleit. Viimane oli näituse kõige võluvam eksponaat.

Lihtsuse ja rahulikkusega võlusid Tiiu Valdma villased kudumid, soe ja kodune oli Meeri Raadiku kahekordne telgedel kootud vaip, väga ilusad Valve Alamaa hallides toonides vaip ja Rahvakunsti Klubi keeruka rakendusega ühistööna valminud suur tekk.

Veel tõstaksin esile punutisi. Nii „Põimiku“ peenpunutised kui ka Ando Reinola jämedakoelised männijuurtest tarbekorvid olid ühtviisi toredad. Samuti Avinurme puutöömeistrite tarbelised pütid ja tünnid.“

AVE MATSIN, Viljandi Kultuurikolledži rahvusliku käsitöö kateedri juhataja: „Professionaalsete tegijate tööde headuses polnud põhjust kahelda. Mind üllatas, et meie käsitöömeistrid nii kõrgetasemelist tööd teevad. Näituse kujundaja ees seisis raske ülesanne kogu materjal efektselt välja tuua. Ene Ammeril õnnestus see suurepäraselt. Meeldisid meistrikojad, eriti Meeri Väinsaare demonstreeritud kalavõrgu kudumine. Selliseid vähem tuntud asju võiks rohkemgi olla. Enam oleks tahtnud näha meeste käsitööd.“

TAIMI VIKS, J. Westholmi Gümnaasiumi käsitööõpetaja: „ Kõigepealt meeldis näituse kujundus. Esemete eksponeerimine mitmel tasapinnal on ülevaatlik ja mõjus. Esimene, mis silma torkas, oli Tiiu Maasiku fantastiline vaip. See vanadest Torma kihelkonna vöö- ja kindakirjadest kokku seatud vaip on kultuuriloolise väärtusega ja väga põnev. Tervikuna meeldis Viljandi Kultuurikolledži väljapanek ja Riina Tombergi kampsunid. Väga toredad olid Meeri Raadiku vaip ja Ilse Lepiksoni tikitud sirm.“

AIRIIN SAARSO, kunsti- ja käsitööõpetaja: „ Näituse nimi viitab keskseltsi kogu tegevust läbivale põhimõttele – hinnata vana ja luua selle alusel uut. Lühidalt öeldes – näitus oli väga ilus. Paistab, et käsitöö ja kunsti piir on üsna habras. Hindan alati töömahukaid asju, see-

pärast meeldib näiteks Ilse Lepiksoni tikitud sirm. Või minu jaoks uusi asju, nagu Meeri Raadiku eriliselt ilus vaip. Samas on kiitust väärt ammu nähtud ja tuntud asjad, näiteks haapsalu rätid nende eriliselt kõrge kvaliteedi tõttu, samuti väga kvaliteetsed puhta värviga rahvarõivaseelikud. Tohutult hea on erksate värvidega setu pits, väga armsad linased rõivad. Palju annavad juurde töötoad, võimalus meistritelt nõu küsida."

ASTA TAGEL ja MAAJA KALLE, Põlva käsitööklubi, käsitööõpetajad: "Esimene mulje on kvaliteet. See on parim eesti käsitöö esitlus üldse, võiks olla esinduseksposition meie külalistele. Sümpaatne on näituse kujundus. Valitsev punane toon tõstab eksponaate hästi esile. Rahvuslikul ainesel põhinevad esemed on tänapäevased ja kaunid. Näiteks Riina Tombergi stiilsed kampsunid on hea näide, et head ei pea olema liiga palju. Ühelt poolt on need etnograafilised, teiselt poolt täiesti kaasaegsed tarbeesemed. Meeldiv on, et noored oma töödes nii kenasti rahvuslikke elemente kasutavad. Viljandi Kultuurikolledži väljapanek oli kaunis ja tänapäevane."

ASTRA OTS, käsitööharrastaja, veetis näitusel tubli tunni või rohkemgi, uurides süvenenult kõiki eksponaate: „Teen ise päris palju käsitööd, koon ja heegeldan, aga et nii ilusaid asju teha saab, oli tõeline üllatus. Kõige enam meeldisid mulle Heli Raidla ja Laine Sõeri imekaunid tikitud vaibad, neid ma ise ei tee. Setu pitsi võlu imetlesin kaua, ka Meeri Raadiku põnevat vaipa. Erilist huvi pakkusid Viljandi Kultuurikolledži kirjatud sokid ja Riina Tombergi kirikindad. Sain palju ideid ja eeskuju edaspidiseks."

Ühele meeldis üks, teisele teine asi, kiidusõnadeta ei jäänud vist ükski töö. Peaaegu kõik vastajad mainisid aga näituse väga ilusat ja maitsekat kujundust. Meeldis selle ülevaatlikkus, õhulisus, läbipaistvus.

Kas näitust oli raske kujundada? Miks paljud kokkutoodud esemed eksposit-sioonist välja jäid?

ENE AMMER, kunstnik-kujundaja: "Välja tuli osa töid jätta üldkompositsiooni põhimõttel, mitte et need halvad oleksid olnud. Eelistatud olid tööd, mis jälgisid vanale toetuvat uut nüüdisaegset suunda, selle näituse kõige õigemat suunda. Kujundada ei olnud raske. Kokku tuli sobitada vana ja uus. Oli palju ilusat käsitööd ja esemeid kokku panna oli lausa põnev. Mind ennastki üllatas, et see õnnestus. Mis mulle endale enam meeldis? Väga sümpaatsed olid Viljandi ja Tartu tudengite tööd, Riina Tombergi kudumid, Meeri Raadiku tekk. Meeldisid Ulve Kangro uudse lahendusega setu pitsiga kaunistatud elegantsed kleidid, U. K. Moestuudio lihtsad, praktilised ja kaunid linased kootud esemed. Ilusad olid Eivi Hinrikuse suur dekoratiivne rišeljöötehnikas lina ning Virve Luhti ja Marika Elmi heegeldatud suured pitslinad, uudsed ja värsked Lea Puusaagi poppana-tehnikas vaibad. Uhke ja eriti töömahukas oli Ilse Lepiksoni tikitud sirm, põnev Tiiu Maasiku vaip. Uue otsinguil on AS Straussi laastpunutised. Hästi toredad olid Pille Kaarsalu meisterdatud rahvusmustrites pükstes ja triibuseelikutes armsad väikesed jänkud. Ega halb käsitöö poleks näitusele jõudnudki."

Näitusemuljed pani kirja
Maie Leetoja

Vaade näitusesaali. Linase ja pitsi väljapanek.

Erilise tähelepanu osaliseks sai Ida-Virumaa käsitööseltsi juht Meeri Raadik oma püsttelgedega.

Pr. Ingrid Rüütel tänab näituse ja moeetenduse korraldajaid. Vasakul keskseltsi juhatuse esimees Liivi Soova, tagapool moeetendusel oma töödega esinenud Anu Abozenko ja Ulve Kangro.

OMA TALU VÄÄRT KAUP

Kui Uuetoa talu peremees kaks aastat tagasi esimest korda oma kaubaga mardilaadale tuli, ei vaibunud huvi tema kaubaletil olevate meepurkide, tatrapatjade, tatramanna-, -jahu- ja -tangukotikeste vastu hetkekski. Uudistati ja päriti, jätkus ostjaid.

Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi teemaderingi kuulub ka rahvustoit. Seepärast on rahvusroogadel, eestipärasel tervislikul toidul kindel koht ka meie laatadel ja turgudel. Uuetoa talu pererahvas Tiina ja Elmar Kivipõld on nüüd nii mardilaadal ja keskaja turul kui ka kõikidel teistel suurematel laatadel-turgudel üle Eesti kindlad tegijad. Nende tatratooted on usaldusväärne minev kaup, tatar aga kasvanud nende oma talus Mulgimaal.

Kümmekond või veidi enamgi aastat tagasi otsustasid kaks noort inimest, kõrgkooliõpingud seljataga ja töökohadki linnas olemas, ühtäkki talupidajateks hakata. Otsust ei tehtud siiski uisapäisa, see oli küpsenud tasapisi, koht Elmari vanematekodus oli ootamas, suvepuhkuste aegu juba omaseks saanud. Teotahet ja lennukaid mõtteid jätkus küllaga, siiski vaagiti oma võimalusi ja oskusi ning otsustati traditsioonilisest maaelust koos sigade-lehmade ja kartulipõlluga loobuda, et end mitte killustada ja liigselt siduda. Traditsioone peab austama, kuid neid ei pea pimesi järgima, on Uuetoa talu pererahva põhimõte. Ajaga tuleb kaasas käia, majandada arukalt ja toota seda, millel on turgu.

Loomi talus ei peeta. Pere sissetulekuallikateks on kolm põhilist tootmisharu – mesindus, tatramajandus ja küttepuud. Puid on oma talu metsas piisavalt, 70 mesipuud annavad olulise osa sissetulekust, põllul kasvavad mesikas ja keerispea kui head meetaimed, natuke on ka otra ja rukist.

Uus väljakutse on tatar. Praegu on talu 80-hektarisest pinnast tatra all neli hektarit, tulevikus kindlasti rohkem, sest peremees kiidab tatra rohkeid häid omadusi. Esiteks on see samuti väga hea meetaim, teiseks vähenõudlik tiheda- ja kiirekasvuline taim, umbrohi tatrale liiga ei tee. Uuetoa talu põllud ei saa ei väetist ega mürki, juba teist aastat viljeldakse mahepõllundust. Puhas kaup ja tervislik, rahvameditsiinis on tatart kasutatud mitmete tõbede leevendajana. Ja kui paljud meist on näinud imeilusate roosade-valgete õitega õitsvat tatrapõldu? Eestis võiks seda väärt ja tulusat kultuuri tunduvalt rohkem kasvatada, arvas Elmar Kivipõld.

Koristatud-kuivatatud tatraterad lähevad veskisse. Tagasi tulevad tatratang, peentang e. tatramanna, nagu pererahvas seda nimetab, jahu ja kestad. Nüüd on kord perenaise käes – mida sellest materjalist teha annab? Kõik retseptid on Tiina ise välja nuputanud, proovinud ja katsetanud. Tangudest ja mannast saab putru, jahust võib teha küpsiseid ja koos nisujahuga pannkooke. Uue tootena on ta hakanud tegema pehmeid vahvleid. Aga kõik see tuleb hea välja vaid eestimaisest tatrast, rõhutas perenaine. Suure taluköögi pika laua taga maitstud tatramannapuder ja äsjaküpsetatud vahvlid maasikamoosi ja meega olid väga-väga maitsvad.

Tiina ja Elmar Kivipõld Pärnu gildipäevadel.

Kuum kaup laatadel on tatrakestadest padjad. Niisugune padi on mõnus, sellel magades tuleb hea uni. Kogu Kivipõllu pere magab sellistel patjadel. Tatrapadi on ka tervislik. Kestade töötlemisel pole kasutatud kemikaale, pealisriie on puhas puuvill. Et kestad on hea õhuläbilaskvusega, ei lähe padi pea all niiskeks. Padja saab vormida sobivasse asendisse, näiteks kaelaradikuliidi puhul leevendab see oluliselt vaevusi.

Uuetoa talu pererahvas on osanud luua endale aruka ratsionaalse majapidamise ja ilusa hubase kodu enam kui sajandivanuses vanas talutares. Sobiv elurütm ja läbimõeldud tegutsemine pakuvad rahulolu, võimaldavad tööd ja elu nautida. Nüüd on nii, et kevadel ja sügisel on paari-kolme kuu jooksul kiire tööperiood, ülejäänud aega võib kasutada omatahtsi, minna kas või Mallorcale peesitama. Aga see ei tõmba. Rohkem meeldib vabal ajal lugeda, õppida, teatris-kinos käia. Perenaine on maal elades õppinud selgeks uskumatuid tarkusi, isegi ahjuladumisega sai hakkama, rääkimata korvipunumisest ja muudest naiselikest näputöödest. Oma osa nõuavad seitsmene Mari ja viiene Märt, kes vanemate kõrval juba turumajanduse algtõdesid õpivad.

Uuetoa talus käisid külas
Silja Nõu ja **Maie Leetoja**

Uuetoa talu firmaroog on SÕRE TATRAPUDER.

Tiina teeb seda nii. Kõigepealt soovitab ta tatratangud pannil õlis pruunistada. Siis kallab peale keeva vett, kahe klaasi tangude kohta umbes kaks klaasi vett, maitseks ka soola. Seejärel võib panni pliidi servale tõmmata ja 15 minutiks kaane alla seisma jätta. Veerand tunni pärast segab ta pudru läbi, laseb veel veidi haududa ja maitsev tatrapuder ongi valmis.

TATRAJAHUST KÜPSISED

Küpsiste tegemiseks on vaja 100 g margariini, 1 muna, 2 sl. suhkrut, 1 tl. küpsetuspulbrit, umbes 2 klaasi tatrajahu, veidi soola.

Margariin tuleb suhkruga vahustada, lisada muna ja küpsetuspulbriga segatud jahu. Siis segada taigen valmis, rullida õhukeseks, vormida küpsised ja küpsetada ahjuplaadil.

Küpsised on muredad ja väga maitsvad.

Laste käsitöölaat

Tallinna vanalinnas septembrikuus toimunud laste käsitöölaat oli paljutõotav algus kesksseltsi uue traditsiooni sünnile.

Seltsiliikumise ajalugu on näidanud, et kümne tegevusaasta järel on viimane aeg hakata mõtlema järelkasvule. Meie ettevõtmine kinnitab, et kõik kordub ajaloos. Uut laadaprojekti alustasime vaikselt, ilma suurema reklaamita. Meie suureks rõõmuks oli kohale tulnud 51 noort meistermeest üle Eesti, Võrumaast Hiiumaani.

Lastelaada eesmärk on propageerida rahvuslikku käsitööd, tuua lapsi käsitöö juurde, anda neile võimalus ise müüa omavalmistatud esemeid ja teenida nii ka taskuraha.

Ettevõtmine oli tore ja pakkus lastele huvi. Leti taga seisid ja pakkusid vapralt oma kaupa erinevas eas poisid ja tüdrukud, mõni päris südikalt, mõni esialgu pisut arglikult. Mida seal küll kõike müüdi! Kaubavalik oli lai, alates tillukestest ehteasjadest kuni päris toekate mööblitükkideni.

Kristel Põldma Kangastelje töötoast olid kohale toodud isegi teljed, kus lapsed võisid kaltsuvaiba kudumist proovida. Võru Näpustuudio tüdrukud pakkusid suures valikus pehmeid mänguasju, Lembe-Maria Tallinna Nukukojast mitut moodi nukke. Vana-Vigala noormees Henri oli meisterdanud puust küünlajalgu, pliiatsihoidjaid, puupulkadest loomi. Puutöödega olid välja tulnud ka Tanel ja Henri Tallinnast. Nende käest võis osta juba suuremaid asju, näiteks riidenagi ja huvitavaid okkalisi siile. Hiiumaalt tulnud tüdrukud olid avanud isegi töötoa, kus nad näitasid, kuidas kivikestest ja sulgedest ehteid valmistada. Ehteasju pakkusid ka 10-aastane Ann Keilast ja 12-aastane Ann Raplamaalt. Ka Metsküla algkooli lapsed Matsalust olid teinud mitmesuguseid kaelaehteid ja savist linde voolinud. Kõike ei jõuagi üles lugeda. Osta võis veel klaasehistöid, nahast esemeid ja keraamikat.

Märgatav oli vanemate mõju lapse käsitööharrastusele. 10-aastane Mark Hellat ja tema õde 11-aastane Johanna Võrumaalt olid isa eeskujul voolinud savist keraamilisi nõusid, Tallinna tüdrukud Kristi ja Helena olid emalt õppinud viltkübara tegemist, nahakunstnikust vanaema käe all oli 13-aastane Antero teinud ilusaid nahast vöösid, käevõrusid, võtmehoidjaid. Antero jäi laadaga väga rahule, poole päevaga oli ta juba üle saja krooni teeninud.

Kaup läks päris hästi teistelgi. 9-aastane Karel Tallinnast, laada üks nooremaid osalejaid, kes spetsiaalselt selle laada jaoks oli meisterdanud puust autosid ja muid mänguasju, oli poole päevaga mitu autot ära müünud. Tema arvas, et laadal oli päris tore olla ja lubas järgmisel aastal jälle tulla. Rahul olid ka Näpustuudio tüdrukud, kahju oli vaid sellest, et nad teiseks päevaks ei saanud jääda.

Aila Näpustuudio õpilased olid lastelaadale tulnud Võrumaalt.

Laada mehisem pool.

Lastelaat oli selle aasta üks oodatumaid suursündmusi ja pakkus suurt rõõmu nii tegijaile kui ka osalejaile. Loodame, et maakonnad sellest eeskuju võtavad. Tallinna laadal kogetud eriline atmosfäär lubab loota edu.

Järgmine laste käsitöölaat on lastekaitsepäeval, 1. juunil 2003.

Lapsed meisterdasid mänguasju

Maikuu kolmel viimasel päeval kasvas Männiku talu õuele Mahtra külas Raplamaal korralik talukari, keda öökull valvama pandi.

Mahtra Talurahvamuuseumi eestvõttel olid seal avatud endisaegsete puidust mänguasjade valmistamise õpikojad lastele. Poiste käsitööõpetajate juhendamisel voolis sadakond last lepapuust loomilinde, koos lastega ka rühm haridusasutuste vahelises ühisprojektis osalenud sakslasi ja poolakaid ning maakonna muuseumitöötajaid. Kui algselt oli ettevõtmine mõeldud rohkem poistele, siis korraldajaid lausa üllatas tüdrukute töövhuvi ja tarmukus.

Kolme tunni jooksul valmis igaühel vahva mänguloom, mille sai koju kaasa võtta. Kõik tööpäevad lõppesid lõkke ääres kama süües ja mõtteid vahetades. Vahva, vägev, mõnus, lahe – niisugused olid laste arvamused, kui nad koduteele asusid.

Samal ajal oli muuseumis avatud talulaste vanade originaalsete mänguasjade näitus, mida kõik õpikojas osalenud ka ära vaatasid.

Nii korraldajad kui ka osalejad tõdesid, et ettevõtmine õnnestus igati ja kindel soov on tulla järgmisel kevadel jälle kokku. Maikuu lõpul ongi järgmised mänguasjade valmistamise õppepäevad.

Muuseumipoolsed tänusõnad kuuluvad Kodutööstuse Edendamise Kesksseltsile, Kultuurkapitali Raplamaa ekspertgrupile ja sihtasutuse Raplamaa Omavalitsuste Arengufondile, kes uudset ettevõtmist toetasid.

Tiia Schmitte,
Mahtra Talurahvamuuseumi direktor

Kolme tunni jooksul valmis igal poisil ja tüdrukul vahva mänguloom.

VALVE ALAMAA

Kadestan neid naisi, kes on pärit ajast, mil paljud oskused ja teadmised kandusid edasi põlvkonnalt põlvkonnale. Nii ka käsitöö tegemine, mis oli naise igapäevane töö, ilma milleta ei kujutatud elu ette. Paljudele kujunes see lausa eluviisiks.

Nii ka Valve Alamaale, kes on saanud käsitööoskused ja selle tegemise vajaduse kodust. 30 aastat tagasi kaubandustöötaja ametit pidanud Valvele oli õmblemine see oskus, mis aitas abikaasa kaotanud pereemal poegi kasvatada ja koolitada. Tema enda sõnul on käsitöö tegevus, mida hakkad tegema ega suuda enam järele jätta. "Olen eluaegne nõelapiinaja," iseloomustab ta oma lemmikkäsitöövaldkonda, tikkimist. Kindlasti võib aga pidada teda üheks professionaalsemaks kangakudujaks Mulgimaal. Tegelikult on Valve omandanud kõik vajalikud oskused ja nipid, et teha korralikult ja hästi igasugust käsitööd, olgu need siis rahvuslikud tekid, mulgi kirikindad või rahvarõivad. Peale selle on ta saanud ka vastavad paberid, mis annavad õiguse juhendada käsitööringe. Tema juhendamisel töötasid aastaid käsitööringid Viljandis ja Uue-Karistes.

Üks pöördepunkte oli tutvumine Veevi Pajupuuga, mis viis teda tikkimise ja kudumise juurde ning nii sündisid ühisnäitused, kus enamiku tekkide kavandite autoriks oli Veevi Pajupuu. Parimad innustajad ja juhendajad on aastate jooksul olnud veel Maret Sõmer ja Oivi Vare ning praegu Anu Raud.

Viimasesse aastakümnesse mahub praktiliste oskuste õpetamine Viljandi Kultuurikolledži talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala üliõpilastele. Tekstiilikunstnik Anu Raud hindab Valve Alamaad kui kohalikku käsitöömeistrit, kellel on eriline oskus oma töödele loovalt läheneda, teha õigeid ja rahvuslikke esemeid. Tihedad sidemed muuseumidega, rahvusliku käsitöö varade põhjalik uurimine on teda õpetanud värve kokku seadma, looma traditsioone järgivaid esemeid. Tema eriline oskus on teha käsitööd säästlikult ja mõtestatult.

Valve Alamaa oma juubelinäitusel.

Valve Alamaa on Viljandi Rahvakunstiühingu üks loojaid ja selle aktiivne liige tänaseni, osaleb ka Rahvakunstiklubi tegemistes. Tema käsitöid on eksponeeritud kõigil maakondlikel käsitöönäitustel ja samuti Rahvakunstiklubi korraldatud näitustel. Suurel üle-eestilisel näitusel "Unustatud vana käsitöö" pälvisid külastajate tähelepanu tema rahvuslikud vaibad ja tekid.

Isiknäitusi on Viljandi Muuseumis seni olnud kolm: 1992. ja 1997. a. ning viimane, Valve Alamaa 70. a. juubelit tähistanud näitus tänavu. Lisaks paljudele kodudele on tema käsitöid tallel ka Eesti Rahva Muuseumis ja Viljandi Muuseumis.

Suurte teenete eest rahvusliku käsitöö viljelemisel pälvis Valve Alamaa 1998. aastal Viljandi maakonna rahvakunstimeistri tiitli.

Mõelgem veel kord Kärt Summataveti sõnadele EKEKSeltsi Juhtide koolis, kus ta mõtiskles naiseks olemisest soome-ugri rahvaste näidete põhjal: "…käsitööd tehes on naine teises ilmas, oma igapäevaaskeldustest ja muredest eemal, oma unistustega." Arvan, et selles oma käsitööilmas on Valve meelsasti.

Jõudu ja tervist!

Sinu käsitöö austajate ja paljude õpilaste nimel **Virve Tuubel**

Keskseltsi juhatus õnnitleb

Valve Alamaad

juubeli puhul!

Kiidame!

Keskseltsi juhatus tänab

- ***Folklooriseltsi "Kihnumoa" ja selle juhti Katrin Kumpanit ning kõiki kohalikke käsitöömeistreid Kihnu käsitööpäevade ladusa korraldamise eest.***
- ***Kõiki käsitöömeistreid, kes esinesid oma töödega näitusel "Unustatud vana käsitöö".***
- ***Kunstnik Ene Ammerit näituse kauni kujunduse eest.***
- ***Lillepaviljoni perenaist Ita Haaki, kes aitas kaasa näituse kordaminekule.***
- ***Kõiki väiksemaid ja suuremaid käsitöömeistreid, kes osalesid laste käsitöölaadal.***
- ***Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskust, Igor Tõnuristi, Reet Piirit ja Silvi Allimanni rahvarõiva teabepäeva korraldamisele kaasaaitamise eest.***
- ***Virve Evistet kodus seebitegemise traditsiooni taastamise eest.***
- ***Vormsi käsitööseltsi suvekursuse tulemina koostatud väikese käsitööraamatu väljaandmise eest.***

Kekseltsi Juhtide kool IV

Kekseltsi Juhtide kool IV oli 20. septembril 2002 Tallinnas ja sedapuhku ühepäevasena, sest Otepääle kavandatud sõit jäi kahjuks ära.

Kohale olid tulnud kohalike käsitööühenduste ja – seltside juhid enamikust maakondadest, kokku 38 inimest.

Seekord oli kavas mitmete kekseltsi ja kohalike seltside edasist tegevust puudutavate oluliste küsimuste ühisarutelu. Peale selle kuulati Kunstiakadeemia rahvakunsti õppetooli õppejõu Kärt Summataveti ettekannet "Naiseks saamine ja naiseks olemine". See mõtisklus naise elu mõjutavadest tavadest, kommetest, ümbrusest mõnede eesti ja teiste soome-ugri rahvaste näidetel oli kooosoleku kõige emotsionaalsem osa.

Argistest teemadest olid kõne all laiendatud volikogus 1. veebr. 2003 otsustamisele tulevad küsimused. Kas muuta *Pärandihoidja* auhinna statuuti ja piirduda edaspidi ühe auhinnaga või anda endiselt välja kolm auhinda? Otsustati, et jaanuaris kokkutulevale juhatusele jääb õigus jagada auhinnad vastavalt laekunud ettepanekutele. Kandidaatide esitamise viimane tähtaeg on 15. jaan. 2003. Auhinnad tehakse teatavaks ja antakse pidulikult üle pärast volikogu Estonia Talveaias.

Volikogu otsustab ka selle, kes korraldab 2004. aasta käsitööpäevad. Seni on soovi avaldanud Viljandimaa ja Otepää.

Räägiti veel kekseltsi trükistest, uuenevast mardilaadast, keskaja turust, mis hakkab nüüd olema kaks nädalat pärast jaanipäeva, ja laste käsitöölaadast.

Üks kesksemaid arutlusteemasid oli aasta nn. suursündmus. Peale traditsiooniliste tegemiste peaks igal aastal tähelepanu fookuses olema üks sündmus, millele erilist tähelepanu pööratakse. 2001. aastal oli rahvusvaheline konverents, tänavu suur käsitöönäitus, järgmisel aastal saab selleks konkurss, mille esialgne nimi oli "Eestimaine kingitus". Konkursi eesmärgi, tingimuste, nime jm. täpse sõnastuse kohta tehti hulgaliselt ettepanekuid. Nende põhjal valmis konkursi lõplik juhend.

Mida võtta ette aastal 2004? Ettepanek on teha vahelduseks kirjatööd: kaardistada-kirjastada kõik maakonnas olevad käsitööühendused, -poed, -meistrid jne. Ühesõnaga – luua infopank. See on esialgu arutlusteema, täpne juhend valmib volikogu ajaks.

Eesti Kodutööstuse Edendamise Kekselts ja Tallinna Ettevõtlusamet kuulutavad välja konkursi

"Eesti kingitus"

Kunstnikud ja käsitöömeistrid!

Olete oodatud osalema konkursil, mille eesmärgiks on rahvakunsti ja rahvuslike käsitöötraditsioonide toel luua nüüdisaegseid ja heatasemelisi esemeid, mis võiksid tutvustada meid ka laias maailmas.

TOIMUMISE AEG: okt. 2002. – mai 2003.

TINGIMUSED

- **Eelistatud on naturaalsed materjalid**
- **Töö ei tohi olla varem eksponeeritud**
- **Hindame toote sidumist kohalike kommete, legendide ja muistenditega, paikkondliku omapära esiletoomisega**
- **Hindamisel arvestame töö kvaliteeti ja pakendamist**
- **Ootame konkursile eelkõige töid, mis jääksid väikevormi piiridesse (mahuksid reisikohvrisse)**
- **Üks autor võib esitada konkursile kuni kolm erinevat tööd**

Konkursil osaleja võib arvestada, et korraldajad peavad silmas võimalust toetada võidutööde edaspidist tootmist.

Kekseltsil on õigus teha ettepanekuid täiendavate lepingute sõlmimiseks tööde autoritega.

Töid hindab viieliikmeline žürii (esimees Anu Raud).

Auhinnafond on 50 000 krooni. Esimene koht 15 000 krooni, teine koht 10 000, kolmas koht 5000 krooni. Kümme ergutusauhinda à 2000 krooni.

Žüriil on õigus teha auhinnafondis muudatusi.

TÖÖDE ESITAMINE

Tööde esitamise viimane tähtaeg on 5. mai 2003.

Töö peab olema varustatud märgusõnaga kinnise ümbrikuga, kus järgmised andmed: nimi, tel., aadress, e-post, panga rekvisiidid.

Tööd tuua aadressil Müürivahe 17, Tallinn 10140 (Kodukäsitöö OÜ kauplus).

Konkursitööd eksponeeritakse Tallinna Raekoja keldris 15.–25. maini 2003. Žürii otsus kuulutatakse välja näituse avamisel 15. mail.

INFO

Eesti Kodutööstuse Edendamise Kekselts
Müürivahe 17 Tallinn 10140
Tel. 6 604 772, Faks 6 314 076
E-post info@folkart.ee
www.folkart.ee

RÄPINA KÄSITÖÖKODA

Räpina Käsitöökoja sünnipäev on 16. juuli 2002. Käsitöökoda tegutseb Räpina Vabahariduse Ühenduse allorganisatsioonina, tal on oma tegevuskava, viieliikmeline juhatus ja 32 liiget.

Käsitööpäev Sillapää külas.

Räpina piirkonnas on ajalooliselt olnud küllalt elav käsitöötegevus. Vabahariduse Ühenduse juures alustati täiskasvanute käsitööalast koolitust 1995.aastal. Parallelselt hakati korraldama ka üritusi ja näitusi. Et käsitööhuviliste arv pidevalt suurenes, tekkis mõte luua oma organisatsioon. Nii sündiski koostöös Räpina Rahvakooli ja "Kirri-Mirri" käsitööpoega käsitööõpetaja Ulve Kangro eestvõtmisel Räpina Käsitöökoda. Huvi käsitöö tegemise vastu on paikkonnas kasvamas, soovi Käsitöökojaga liitumiseks on avaldanud veel paljud käsitöötegijad. Seda näitas ka juulikuus Sillapää külas peetud kodukandi käsitööpäev.

Vastse Käsitöökoja üheks suuremaks ettevõtmiseks sel aastal on 30. novembril Räpina rahvamajas toimuv jõulueelne üritus "Pihlakobar", kus on käsitöönäitused ja käsitööesemete müük, on tegevusi kogu perele, kultuuriprogramm jm. Ürituse nimi "Pihlakobar" tuli sellest, et Räpina nimi seondub ajalooliselt pihlakaga. Valisime selle meie paikkonna sümboliks. Näitusele eelnes koolitus, kus õpiti valmistama sümboolikaga käsitööesemeid.

Käsitööpäevade traditsioon jätkub ka 2003. aastal. Suurüritusena on kavas korraldada Sillapää külas Kopli-Tamme talus üleriigiline Räpina Käsitöökoja tegemisi tutvustav Käsitöökoja päev. Ootame sinna rahvakunsti ja käsitööga tegelevaid organisatsioone ja üksiktegijaid ning talutootjaid.

Järgmine projekt "Üheskoos tegutsedes meistriks" on suunatud tegijatele. Selle käigus tahame renoveerida Sillapää lossis ruumid käsitööde tegemiseks ja ka müügiks.

Kolmas projekt on mõeldud noortele käsitööhuvilistele, see viiakse ellu Põlvas "Kirri-Mirri" käsitööpoekeses.

Mati Kirotar,
Räpina Käsitöökoja juhatuse esimees

UUDISEID KESK-EESTIST

Jäneda Käsitöökeskus

Aasta tagasi käis Jänedale käsitöökaubamaja rajamise mõtte välja OÜ Jäneda Mõis esindaja Kurre Ehrsteen. Idee tundus huvitav ja ahvatles koostööle. Kui aasta alguses tehti mulle ettepanek hakata Jäneda käsitöökeskuse juhatajaks ja viia idee ellu, ei mõelnud ma kaua. Märtsi algusest alustasin tööd ja 1. maiks olime jõudnud avamiseni. Käsitöökeskus paikneb Musta Täku Talli teisel korrusel, ruumi on siin 700 ruutmeetrit. Pidulikust avamisest võttis osa ka presidendiproua Ingrid Rüütel, kes kudus oma triibud "külalisteraamatusse", pikka triibuvaipa.

Senised tulemused näitavad, et ettevõtmine on igati õnnestunud. Suve jooksul korraldasime mitmeid näitusi, demonstreeritud on erinevaid käsitöövõtteid. Et ruum on avar, siis on võimalik müüa ka suuremõõtmelisi esemeid. Püüame nii näitamiseks kui müümiseks välja panna väga erinevaid käsitöötooteid. Ruum võimaldab korraga vastu võtta suurt gruppi inimesi. Oleme kuulnud oma ettevõtmise kohta juba palju kiidusõnu.

Hooaeg Musta Täku Tallis lõppes oktoobri alguses külmade saabumisega. Kuni 1. maini asume Jänedal postimajas.

MTÜ Kesk-Eesti Käsitööettevõtjate Selts

Juunikuu alguses kogunes kümmekond käsitööhuvilist ja -tegijat Jänedale, et asutada mittetulundusühing Kesk-Eesti Käsitööettevõtjate Selts. Valiti kolmeliikmeline juhatus, pandi paika seltsi tegevuse eesmärgid. Neid on päris palju: käsitööettevõtjate omavahelise koostöö korraldamine, ühiste näituste ja väljamüükide organiseerimine, tootearendustegevuse juhtimine, käsitööettevõtluse arenguks vajalike projektide koostamine ja elluviimine, uute turgude leidmine ja ühiste reklaammaterjalide valmistamine, täiendõppe ja koolituse korraldamine.

Ühe esimese ühisettevõtmisena osalesime Paide meistrite laadal, kavas on korraldada rahvariiete valmistamise kursus.

Imbi Karu,
Jäneda Käsitöökeskuse juhataja

ESIMESED MEISTRITUNNISTUSED VÕIME VÄLJA ANDA JUBA EELOLEVAL KEVADEL

Vabariigi valitsus on kinnitanud rahvakunsti ja käsitöö kutsenõukogu järgmises koosseisus:

Aino Arro, Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse direktor; **Kaie Kesküla,** Kuressaare Ametikooli käsitööosakonna juhataja**; Malle Kindel**, Sotsiaalministeeriumi tööosakonna nõunik; **Ann Kreem**, Eesti Lapitöö Seltsi esimees; **Aino Lepp**, Eesti Kultuuritöötajate Ametiliit, Tallinna Linnamuuseumi ekspositsiooniosakonna juhataja; **Ene Lind**, Tallinna Pedagoogikaülikooli käsitöödidaktika lektoraadi juhataja; **Kersti Loite**, Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi juhatuse liige; **Ave Matsin**, Viljandi Kultuurikolledži talukujunduse ja rahvusliku käsitöö kateedri juhataja; **Anu Raud**, Heimtali Koduloomuuseum, vaibakunstnik; **Inge Raudsepp**, Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse õppekavade osakonna oskusainete peaekspert; **Ülle Reimets**, Kultuuriministeeriumi kultuuriväärtuste osakonna nõunik; **Liivi Soova**, Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi ja Kodukäsitöö OÜ juhatuse esimees; **Virve Tuubel**, Eesti Rahva Muuseumi giid-metoodik; **Liina Veskimägi**, Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi tegevjuht.

Praegu koostab initsiatiivgrupp kutsestandardit käsitöömeistritele. Jaanuaris tuleb kokku kutsenõukogu, et kinnitada töögrupid ja planeerida edaspidine tegevus.

KODUKOHA SÜMBOOLIKA KÄSITÖÖS

24. augustist 14 . septembrini toimus Edela-Rootsis Löftadalens Foskhögskola ja ABF Norra-Hallandkupel Kungsbacka Kultuurikeskuses minu setu pitsi teemaline näitus. See oli huvitav võimalus tutvustada Rootsimaal ühe Eesti piirkonna rahvuslikku käsitööd. Näitus võeti väga hästi vastu.

Tahan aga rääkida sellest, et samal ajal toimus ka Edela-Rootsi Käsitööühenduse 20. tegevusaasta juubelinäitus. Mul oli hea võimalus kuulda selle näituse valmimise loost. Näituse teemaks oli valitud mädarõigas, sest sealses piirkonnas kasvatatakse väga palju mädarõigast. Mädarõikakasvatuseks on suisa suured talud, nende toodanguga varustatakse ka Rootsi toiduainetööstusi.

Näituse teema kuulutati välja aasta tagasi. Selle projektiga liitus 30 inimest. Korraldati viis suuremat õppust. Esialgu räägiti mädarõikast kui taimest, mindi piltlikult öeldes mädarõika sisse. Valmistati isegi mädarõika toite. Samal ajal alustati ka mädarõikasümoolikaga näitusetööde tegemist. Lõpliku valiku tegi näituse kujundanud kunstnik Ylva Kongbäck.

Näitusel olnud käsitööesemed olid väga kõrge professionaalse tasemega. Kindlasti oli mõju ka sellel, et Kungsbacka lähedal Asa linnas asub täiskasvanutele mõeldud rahvakool, kus õpetatakse palju tekstiilierialasid. Näitusest võtsid osa mitmed selle kooli õpilased ja õpetajad.

Huvitav oli vaadata, kuidas käsitöömeistrid mõtestasid enda jaoks lahti mädarõigast. Lähtutud oli taime pastelsest toonist, juure vormist, kasutati ka mädarõigast kui motiivi – see oli kõige lihtsam võimalus. Kasutatud oli eri materjale ja palju erinevaid tehnikaid. Laua- ja seinakaunistused, küünlajalad, salvrätikuhoidjad, vilditud valgustid, paeltest punutud vaibad ja matid – need on mõned näited näitusetöödest. Kokkuvõttes oli näitus väga sümpaatne.

Veendusin, et etteantud teema on väga hea selleks, et näitus ei valguks laiali. Isegi väga erinevaid töid oli võimalik koos eksponeerida, sest kõiki sidus üks teema.

Rootsist koju tulles mõtlesin, et mis võiks meil Eestis olla midagi sellist, mida saaks samuti läbi käsitöö lahti mõtestada. Seda ma tean küll, et minu kodupaik Räpina seondub pihlakaga. Võib-olla nii peakski hakkama lahti kooruma eestimaine kingitus.

Ulve Kangro

Kus käisime, mida nägime

KESKAJA TURG SOOMES

Soomes Turu linnas 24.–28.juulini 2002 peetud keskaja turg jäi meelde eelkõige elava keskajahõngulise linnarahva ja paljude atraktsioonide poolest. Kui meie keskajapäevade tugevaim pool on laat ja kauplemine, siis Turus oli ettevõtmisse haaratud 130 harrastusteatri näitlejat, kes oma keskaegse rolli toredasti välja mängisid. Tegevust leidsid kõik. Kirikutes olid kontserdid, laadaplatsil esinemised, rahvakogunemised, kuninga ja saatkonna rongkäigud jm. Lastele oli avatud mänguõu, kus väikesed rüütlid oma südamedaami nimel võistlesid. Seal sai ka täpsust visata, teisi mänge mängida. Täiskasvanutele oli eraldi mängude hoov.

Üllatas aga kauplejate kauba vähesus. Paljud meistrid olid välja tulnud vaid paari-kolme tootega. Toredad väljapanekud olid luisumeistril, siirupikeetjal, maiustustemüüjatel.

Turu keskajapäevi korraldasid Turu muuseum, kultuurikeskus, Toomkirik ja linn. Üritus oli huvitav. Soovitan see sõit järgmisel suvel kindlasti ette võtta.

Liina Veskimägi

KESKAJAHUVILISED PRANTSUSMAAL

Jätkuks suvistele keskaja päevadele Tallinna Raekoja platsil käisid laada korraldajad, osalised ja muidu huvilised Põhja-Prantsusmaal keskaega otsimas. Bretagne ja Normandia maalilistes väikelinnades ja Mont Saint-Micheli kloostris elustus Prantsusmaa suursugune ajalugu. Reisi kulmnatsiooniks olid keskaja päevad Dinani väikelinnas, mis panid hämmastama oma mitmekesisuse ja mastaapsusega. Tundus, et kogu linna rahvas oli ajastuhõnguliselt kostümeeritud ja mängis mõnuga keskaega kaasa. Kavas oli nii rüütliturniir kui ka jahipistrike demonstratsioon, keskaja ball linnaväljakul ning arvukad etendused ja kontserdid. Päevad lõppesid kõigi kostümeeritud osalejate rongkäiguga läbi linna, mille ka meie grupi liikmed kaasa tegid. Ideid ja mõtteainet kuhjus küllaga, mida õnnestub ehk järgmisel suvel ka meil realiseerida.

Eeloleval suvel minnakse keskaega otsima Reini-äärsele Saksamaale.

Aire Volt

KANGAKUDUMISKONVERENTS UNGARIS

Ungari suurimas kangakudumiskeskuses Hevesis toimus 16.–18. augustini juba neljas rahvusvaheline kangakudumiskonverents „Meister ja õpilased". Kohapeal oli näitus Ungari üleriigilise konkursi võitjate töödest, väljas olid nii kodutekstiilid kui rahvuslikud rõivad. Kangakudumise tase on tõepoolest erakordselt kõrge. Konverentsil esinesid meistrid üle Ungari ja iga meistri ettekandele järgnesid tema õpilaste ülesastumised. Hästi läbimõeldud oli Soome Oulu Käsitöökolledži õpetajate ja õpilaste ettekanne.

Eestit esindas konverentsil Christi Kütt Viljandi Kultuurikolledžist, kes tutvustas rahvuslikku pärandit Eesti vaibakunstis. Nii ettekanne kui ka pildimaterjal, eriti aga kaasavõetud vaibad äratasid väga suurt huvi.

Hevesi käsitöökooperatiiv on üks suurimaid ja edukamaid Ungaris. Vanas mõisakompleksis on töökojad kudujatele, tikkijatele, aplikatsioonimeistritele, on arhiiv, näidiste ruum ja kauplus.

Ülle Võrno

Tallinna Käsitöökeskus ja Kangastelje töötuba kuulutavad välja konkursi

"TÄNAPÄEVA KALTSUVAIP"

Konkursi eesmärk on armsate kaltsuvaipade ja osavate vaibameistrite väärtustamine. Auhinnafond on 7000 krooni. Eriauhindade seas on Maalehe ja Kodukirja aastatellimused ning M. Kelpmanni raamatud "Kangakudumine" kirjastuselt Koolibri. Kangasteljetarvikud saab auhinnaks aga see vaibameister, kes on suutnud teha n.-ö. mitte millestki midagi. Vaiba materjali valik peab kajastama nutikust, eesti naise kokkuhoidlikku meelt ja keskkonnasäästlikku elustiili.

Konkursil on oodatud osalema käsitöölised, kunstnikud, üliõpilased ning kõik huvilised, olenemata vanusest ja eelnevast vaipade kudumise kogemusest. Hindamisel võetakse arvesse töö kvaliteeti, originaalsust, omapära ja loovust.

Konkursile esitatud tööd tuleb saata hiljemalt 10. veebruariks 2003 Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi aadressil Müürivahe 17 Tallinn 100140. Žürii teeb otsuse 21.veebruariks 2003.a. Võitjad kuulutatakse välja Kodukirjas ja Maalehes.

TINGIMUSED

- Töö peab olema telgedel kootud 70–120 cm laiune põrandariie, mis on valminud 2002.–2003. aastal. Eelistatud on naturaalsed materjalid. Oodatud on nii uuslooming kui ka traditsioonilised vaibad.
- Tööle lisada märgusõnaga varustatud ümbrik, milles on töö käigu kirjeldus, materjali näidised ja andmed valmistaja kohta.
- Konkurss lõpeb näitusega ja parimatest töödest ilmub trükis koos fotode ja tööjuhenditega.

Info telefonidel 6 604 772, 053 40 7776.

Käsitööalased ettevõtmised aastal 2003

Okt. 2002 – mai 2003 konkurss-näitus "Eesti kingitus"

VEEBRUAR

01.02. Kekseltsi aastakoosolek. 6 604 772
01.02. Pärandihoidja auhinna pidulik üleandmine 6 604 772

MÄRTS

21.–22.03. Põlva VI käsitööpäevad. Vanade asjade uus elu. 079 95 349

APRILL

05.04. Viljandimaa rahvakunstipäev 043 33 850
12.04. Järvamaa 17. rahvakunstipäevad ja 11. "Järva istja" konkurss 038 79 306
25.–26.04. Jüripäevalaat Vanaturu platsil 6 604 772

MAI

15.–25.05. Näitus "Eesti kingitus" Tallinna Raekojas 6 604 772
30.–31.05. Hansapäevade laat Viljandis 043 33 850

JUUNI

01.06. Laste käsitöölaat Tallinna vanalinnas 6 604 772
13.–14.06. Kekseltsi VIII käsitööpäevad Järvamaal 6 604 772
05.–08.06. Käsitöölaat Vanaturu platsil. Vanalinna päevad 6 604 772
28.–29.06. Hansalaat Tartu kesklinnas 07 361 194
23.06. Avinurme pütilaat 033 97 476, 052 87 983

JUULI

10.–13.07. Keskaja turg Tallinna vanalinnas 6 604 772
10.–13.07. Võru folkloorifestival, käsitöölaat 050 58 757
19.07. Suvine käsitöö ja omatoodangu laat Hiiumaal 052 44 820

AUGUST

6.–7.08. Üle-eestiline õlgehistöö õppelaager Laiusel 077 42 522, 050 277 45

SEPTEMBER

Tartu maarjalaat 07 361 194
27.09. Palamuse väljanäitus ja laat 077 62 451

NOVEMBER

6.–9.11. Mardilaat Tallinna Lauluväljakul 6 604 772

DETSEMBER

12.–13.12. Jõululaat Vanaturu platsil 6 604 772
12.–13.12. Kodukäsitöömess Viljandis 043 33 850
20.12. VIII Järvamaa konkurss "Kuusepuu" Türi keskväljakul 038 79 306

Korraldajatel on õigus teha kavas muudatusi. Ettevõtmiste nimistu ei ole veel lõplik.

Riigitoetus

Kekseltsi juhatuse otsusega 20. 09. 2002. a. jaotati maakondadele teiseks poolaastaks ettenähtud riigitoetuse summa 40 860 krooni alljärgnevalt.

Riigitoetust saavad (taotluste esitamise järjekorras): Haapsalu käsitööselts, Põlva Käsitööklubi, Aare Allmann, Räpina Käsitöökoda, huviselts Põimik, Põltsamaa käsitööselts, Viljandimaa Rahvakunstiühing, Christi Kütt, Tuuli Tubin, Vormsi käsitööselts, MTÜ Lüster, Tallinna Käsitöökeskus, Tartu Käsitööklubi, Viljandi Kultuurikolledži rahvusliku käsitöö kateeder, Parksepa käsitööselts, Virumaa Kunsti- ja Käsitöö Selts, Ülenurme Käsitöö- ja Rahvuskultuuri Selts Nurmenukk, Tartu Maanaiste Liit, Järvamaa Rahvakunstiühing Veimevakk, Muhu käsitööselts Oad ja Eed.

Maakondade seltsid ja ühendused

Haapsalu käsitööselts, Silvi Saarlo 047 37 676
Haapsalu Värkstuba, Ene Kärner 052 26 575
Hiiumaa käsitööühendus, Margit Kääramees 052 44 820
Huviselts Põimik (Järvamaa), Ruta Eslas 038 79 286
Ida-Virumaa käsitööselts, Meeri Raadik 033 56 965
Kesk-Eesti Käsitööettevõtjate Selts, Imbi Karu 056 956 639
Kihnu, Katrin Kumpan 044 69 714
MTÜ Lüster (Pärnu), Mai Kolossova 044 26 240
Näpustuudio (Võru), Aila Kikas 050 79 920
Otepää käsitöökeskus, Marge Tadolder 056 466 720
Parksepa käsitööselts (Võrumaa), Külli Meltsov 052 02 179
Põltsamaa käsitööselts, Anne Ütt 055 612 312
Põlva käsitööklubi, Asta Tagel 079 95 349
Põlvamaa, Ulve Kangro 079 62 999
Pärnu Kunstnike ja Käsitööliste Gild, Eddi Leet 056 488 714
Rahvakunsti Klubi (Tallinn), Mare Sihvre 6 321 062
Rahvakunstiühing Veimevakk (Järvamaa), Ilme Varik 038 79 306
Raplamaa, Ivi Sark 048 69 281
Räpina Käsitöökoda, Mati Kirotar 079 62 694
Saaremaa Käsitöökeskus, Jane Mägi 045 24 693
Tallinna Käsitöökeskus, Liina Veskimägi 06 604 772
Tartu käsitööklubi, Tiina Konsen 051 939 585
Tartu Maanaiste Liit, Maire Henno 07 477 177
Viljandimaa Rahvakunstiühing, Leida Mägi 043 33 850
Virumaa kunsti- ja käsitööselts, Kersti Loite 032 41 587
Vormsi käsitööselts, Kristina Rajando 06 013 764

Koostööpartnerid

Eesti Rahva Muuseum, Eevi Astel 07 421 183
Eesti Põllumajandusmuuseum, Ruth Metsallik 07 412 596
Eesti Vabaõhumuuseum, Angelika Asper 06 529 117
Heimtali Koduloomuuseum, Anu Raud 043 98 126
Hiiumaa Muuseum, Helgi Põllo 046 32 091
Mahtra Talurahvamuuseum, Tiia-Helle Schmitte 048 44 199 ?
Setu Talumuuseum, Laine Lõvi 079 64 678
Tallinna Kultuurirahvaülikool, Hannelore Juhtsalu 06 604 886
Tallinna Pedagoogikaülikool, Kai Malmstein 06 409 433
Viljandi Kultuurikolledž, Ave Matsin 043 55 232

Keskseltsi projekte on 2002. aastal toetanud Eesti Kultuurkapital, Tallinna linn, Hasartmängumaksu nõukogu

Keskseltsi juhatus: Liivi Soova (esimees), Ulve Kangro, Tiina Konsen, Kersti Loite, Kalev Luiga, Kai Malmstein, Jane Mägi, Kristina Rajando, Liina Veskimägi.

Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskselts.
Müürivahe 17, Tallinn 10140. Tel. 06 604 772, tel/faks 06 314 076.
E-post: info@folkart.ee. www.folkart.ee.
Toimetaja Maie Leetoja.
Küljendus kirjastus Ilo, trükk ILOPRINT